

อาชีวะชั้นสูงอื่น ๆ ความเมืองใหญ่ ๆ เช่น ที่อำเภอของจังหวัดแต่จิว คือ ชิวเถา และถ้าจะศึกษาชั้นสูงให้ก้าวหน้าไปอีกคือชั้นวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยที่ภาษาจีนกลางเรียกว่าชั้น "ล้าเจียะ" ก็ต้องไปศึกษากันที่เซียงไฮ้ หรือที่ปักกิ่ง เป็นต้น (เมืองหลวงของจีนในสมัยปฏิวัติประชาธิปไตยของ ดร.ซุนยัตเซน ประธานพรรคก๊กมินตั๋ง คือเมืองนานกิง)

ด้วยเหตุนี้ เมื่อเด็กหนุ่มวัยรุ่นของจีนในเมืองไทยสมัยก่อนโน้นหาหนทางไป พอใคร ๆ ไปถามถึงของเด็ก เขาก็มักตอบว่า "อี ซื่อ ตัง ชิว" (เขาไปเมืองจีน)

เด็กหนุ่มจีนบางคนที่เกิดจากเด็กในเมืองไทย เมื่อไปรับการศึกษาที่เมืองจีนแล้วบางคนก็กลับมาช่วยเด็กทำมาหากินในเมืองไทยต่อไป แต่บางคนก็อยู่ที่เมืองจีนเสียเลยก็มี และบางคนก็ปั้นใหญ่เป็นโตอยู่ในเมืองจีนด้วย ยกตัวอย่างเช่น นายเซียว สุกเส็ง (ต้นตระกูล "สิบุญเรือง") นายห้างใหญ่แห่งบริษัทสิบุญเรือง ซึ่งตั้งอยู่แถวตลาดน้อย ถนนเจริญกรุง ได้ส่งบุตรชาย 2 คน คือ เซียว ซองจิม กับ เซียว ซองเจียน สองคนพี่น้องไปศึกษาหนังสือพิมพ์ที่เมืองนานกิงในสมัยโน้น ปรากฏว่า 2 คนพี่น้องเรียนหนังสือเก่งมาก เลยเข้ารับราชการอยู่ในประเทศจีน และเป็นสมาชิกพรรคก๊กมินตั๋งด้วย ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้ง 2 คนที่น้องนี้ได้เข้ารับการศึกษาการทหารจนกระทั่งในคอนปลายสงคราม ทั้ง 2 คนได้รับยศเป็นนายพลของกองทัพก๊กมินตั๋งและดำรงราชการลับเกี่ยวกับเมืองไทยอยู่ในสมัยนั้น โดยเป็นผู้ติดต่อประสานงานในหน่วยราชการลับของนายพลใต้ ผู้บัญชาการกองพลประจำนครกรุงปักกิ่ง (เมืองหลวงชั่วคราวของรัฐบาลก๊กมินตั๋ง) และหัวหน้าใหญ่ตำรวจลับ (ภคสวป) ของรัฐบาลจีน ซึ่งดำเนินการต่อต้านพวกคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย เพื่อต่อต้านญี่ปุ่น อันได้แก่ขบวนการ "ฮั่วเคี้ยว ตี้คัง อิบ จิง" ซึ่งแปลว่า "จีนโพ้นทะเลต่อต้านญี่ปุ่น" และเรียกชื่อย่อโดยเอาคำแรกกับคำท้ายมาผสมกัน เป็น "ฮั่วคัง" แปลว่า "จีนสู้" ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 และก่อกระแสต่อต้านพวกขบวนการ "ลี้เอะพะ" ขึ้นที่เขา

ราชคองหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ด้วย

ขอผอ่ยต่อไปอีกสักนิดว่า ระบบการศึกษาของจีนในสมัยโน้นคงทันสมัยดีมากทีเดียว กระทรวงศึกษาธิการของไทยจึงได้ส่งนักเรียนทุนรัฐบาลไทย ไปเรียนที่มหาวิทยาลัยปักกิ่งในรุ่นแรก ๆ ถึงสองคนคือ คุณศุกรมะโรหิต นักเขียนและนักประพันธ์ ผู้เขียนนวนิยาย "ปักกิ่ง-นครแห่งความหลัง" อันลือชื่อ และคุณไช้ เอมพรหม พี่ชายของ พล.ต.ต. จีฟ เอมพรหม (ต่อมาเปลี่ยนนามสกุลเป็น ประพันธ์เนติวุฒิ)

ที่เล่ามานั้น เป็นเรื่องของคนจีนในเมืองไทย ที่ส่งลูกหลานไปศึกษาเล่าเรียนในประเทศจีน ซึ่งส่วนมากเป็นคนจีนที่มีฐานะปานกลาง แต่คนจีนที่มีฐานะค่อนข้างร่ำรวยในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่ 6 นั้น ไม่ได้อยู่ในสังคมปิดอย่างคนจีนที่มีฐานะค่อนข้างยากจนทั้งหลาย แต่เป็นคนจีนที่คบค้าสมาคมกับนักธุรกิจชาวต่างประเทศด้วย โดยเฉพาะก็พวกฝรั่งยุโรป คนจีนที่มีฐานะดีเหล่านี้ เมื่อสมาคมกับฝรั่งมาก ๆ เข้า ก็เลยถือโอกาสฝากลูกฝากหลานเข้าเล่าเรียนในโรงเรียนฝรั่งเสียเลย เพราะโรงเรียนจีนสมัยนั้นยังไม่มีหรือมีในวงเขตนอนจำกัดมาก

ตัวอย่างเช่น ชินแส เทียนฮวด หรือ ฮวด แซ่เทียน ซึ่งเป็นจีนแสดเจ้าของร้านขายยาจีนและยาฝรั่ง ได้ฝากฝังลูกชายของตนที่ชื่อ เทียนฮี้ หรือ นายฮี้ แซ่เทียน ให้เข้าศึกษาเล่าเรียนกับพวกฝรั่งมิชชันนารีอเมริกัน จนทำคะแนนการศึกษาได้ดีมาก ฝรั่งมิชชันนารีอเมริกันจึงได้ให้ทุนไปศึกษาวิชาแพทยศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย สหรัฐอเมริกา จนกระทั่งสำเร็จปริญญาเป็นนายแพทย์เมื่อปี พ.ศ. 2414 ในรัชสมัยของสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อกลับเมืองไทยแล้ว นายเทียนฮี้ก็ได้เข้ารับราชการเป็นนายแพทย์ และสืบต่ออาชีพจีนแสดขายยารักษาโรคต่อจากเคียดด้วย จนกระทั่งมีความดีความชอบ ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น พระยาสารสินสวามิภักดิ์ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า

เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 พร้อมกับพระราชทานนามสกุลว่า "สารสิน" (คือบิดาของคุณพจน์ สารสิน)

คนจีนที่มีฐานะดีอีกหลายคนก็ส่งลูกหลานไปเรียนต่างประเทศ เช่น นายคอซิมบี๊ (พระยารัษฎานุประดิษฐ์) ส่งนายคอซิมเปลไปศึกษาที่ป่نينง จนแตกฉานทั้งภาษาอังกฤษ, จีน, มลายู ต่อมาได้เข้ามารับราชการในกระทรวงต่างประเทศ จนได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระยาปดิพัทธ์ภูบาล

หรืออย่างนายห้าง สุน ชูโยท ที่ส่งน้องชาย นายเทียนเลี้ยง แซ่ฮุน ไปเรียนกฎหมายที่อังกฤษ กระทั่งกลับมารับราชการในประเทศไทย ในตำแหน่งปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ในรัชสมัยของพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 และมีบรรดาศักดิ์เป็น พระยาศรีวิสารวาจา และนายห้างสุน ชูโยทนี่เอง ที่ส่งลูกชายคนเล็ก คือนายสมหมาย สุนตระกูล ไปเรียนเศรษฐศาสตร์ที่ญี่ปุ่น จนได้เป็นรองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอยู่ในปัจจุบัน เหล่านี้เป็นต้น

ข. สมัยหลัง พ.ศ. 2475

ภายหลังจากประเทศไทยได้ทำการปฏิวัติประชาธิปไตยโดยกบฏพื้เมื่อ 24 มิถุนายน 2475 แล้ว คนจีนในไทยที่ยังมีฐานะเป็นคนต่างด้าว แม้จะไม่มีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกับคนไทยเจ้าของประเทศก็ตาม แต่ก็นับว่ามีสิทธิและเสรีภาพดีขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากบรรยากาศของระบอบประชาธิปไตยที่แผ่ขยายไปทั่วประเทศไทย (แม้จะยังไม่เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์เท่าใดนักก็ตาม) โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็มีสิทธิเสรีภาพในการศึกษา

การศึกษาของเยาวชนจีนในประเทศไทย ในสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองหรือการอภิวัฒน์ประชาธิปไตย พ.ศ. 2475 อาจแบ่งโดยถือเอาบรรยากาศทางการเมืองเป็นเครื่องกำหนดได้เป็น 3 ช่วงระยะคือ ช่วงระยะก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ตั้งแต่ปี พ.ศ.